

บทนำ

ความสำคัญของการศึกษา

ล้านนา หรือ บริเวณพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ครอบคลุม จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และ แม่ฮ่องสอน ล้านนา เป็น แหล่งกำเนิดวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สั่งสมกันมาเป็นเวลายาวนาน โดยมีเมือง เชียงใหม่ เป็นเมืองสำคัญในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของอาณาจักร

ล้านนา เป็นดินแดนที่นักวิชาการ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้ความสำคัญศึกษาอย่าง กว้างขวาง ทั้งในฐานะที่เป็นองค์ความรู้ และเป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนา รวมไปถึงการศึกษาเพื่อการ แก้ไขปัญหาในชุมชนด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับท้องถิ่นล้านนา จำ เป็นต้องมีข้อมูล เป็นความรู้พื้นฐานและข้อมูล เพื่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ล้านนาคดียศึกษาเป็น การศึกษาท้องถิ่น ที่จำเป็นต่อการใช้หลักฐานพื้นเมืองเป็นหลักในการศึกษา เพื่อให้เข้าใจภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรมพื้นบ้าน ตลอดถึงพัฒนาการของสังคมล้านนาอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ล้านนาคดียศึกษา ยังเป็นการศึกษาท้องถิ่นที่ครอบคลุมศาสตร์สาขาต่าง ๆ อย่าง เชื่อมโยงและต่อเนื่อง เป็นการศึกษาที่ต้องประมวลความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมา ประสมประสานเพื่อให้เข้าใจสังคมล้านนาอย่างแท้จริง ดังที่ อานันท์ กาญจนพันธุ์ กล่าวไว้ว่า การ ศึกษาเพื่อให้ได้ภาพรวมของสังคมล้านนา ต้องอาศัยความรู้ที่ประสมประสานกันจากสาขาวิชาการต่าง ๆ ไม่เฉพาะทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่านั้น แต่รวมถึงวิทยาศาสตร์ธรรมชาติด้วย¹ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเพื่อให้ได้ภาพชีวิตที่เป็นจริงของสังคมล้านนาจะต้อง เชื่อมโยงศาสตร์ทุกแขนงเข้า

¹ อานันท์ กาญจนพันธุ์, "สถานภาพปัญหาและทิศทางการศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสังคมล้านนา (2430 - 2529)," เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สถานภาพล้านนาคดียศึกษา ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮอติล เชียงใหม่, 22 - 24 สิงหาคม 2529.

ด้วยกัน แล้วแสวงหาความรู้โดยอาศัยระเบียบวิธีการศึกษาแบบสหวิทยาการ

ปัจจุบัน การศึกษาเกี่ยวกับล้านนา นอกจากจะเป็นการศึกษาในฐานะเป็นองค์ความรู้แล้ว ยังเป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนาและการแก้ปัญหาชุมชนอีกแนวทางหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นักพัฒนา ได้หันมาศึกษานั้นด้าน เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพื่อนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน เมือง ชุมชนหมู่บ้าน และชุมชนชาวเขาในภาคเหนือ สะท้อนให้เห็นว่า นักพัฒนาจำเป็นต้องใช้สารนิเทศ เช่นเดียวกับนักวิชาการ

เมื่อสถานภาพล้านนาการศึกษาก้าวมาถึงจุดที่มีผู้ให้ความสนใจอย่างกว้างขวางและนักวิชาการ ต่างตระหนักถึงความสำคัญของวิธีการศึกษาแบบสหวิทยาการ และเปลี่ยนแนวการศึกษาจากที่เคยใช้กรอบ แนวคิดทฤษฎีของตะวันตกมาอธิบายปรากฏการณ์สังคมไทย เป็นการริเริ่มศึกษาแบบเมืองมากขึ้น เพื่อจะเข้าใจ ลักษณะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงแนวโน้มการศึกษาเพื่อการพัฒนา จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษานั้นกันที่ว่า วิจัย และพัฒนา กำลังเปลี่ยนแปลงไปทั้งวิธีการศึกษา และการมองประเด็นปัญหา ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยที่ต้องการสารนิเทศที่เข้าเงื่อนไข และเก็บปริมาณงานเชิงสารนิเทศพื้นฐานในสาขาวิชาของตน สารนิเทศที่เกี่ยวข้อง และสารนิเทศข้ามสาขาวิชา

จากการขยายตัวของการศึกษาล้านนาที่ตั้งกล่าวข้างต้น และด้วยการเล็งเห็นความสำคัญของสารนิเทศที่มีต่อการศึกษา กันแล้ว วิจัย ทำให้อุทิศการจัดตั้งแหล่งสารนิเทศขึ้นมามากมาย ทั้งในลักษณะ ห้องสมุด ศูนย์เอกสาร ศูนย์ข้อมูล รวมถึงศูนย์วิจัยและพัฒนา ตลอดจนศูนย์วัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งแหล่งสารนิเทศนี้ บางแห่งนอกจากจะรวบรวมสารนิเทศล้านนาการศึกษาเพื่อการให้บริการแล้ว ยังเป็นแหล่งผลิตสารนิเทศเกี่ยวกับล้านนาที่สำคัญอีกด้วย กล่าวคือ ได้ให้การสนับสนุนการศึกษา กันแล้ว วิจัยของนักวิชาการและผู้สนใจด้วย

แหล่งสารนิเทศต่าง ๆ ได้รับการจัดตั้งขึ้น กระจายอยู่ในจังหวัดในภาคเหนือตอนบนรวมกันถึง 52 แห่งด้วยกัน จนอาจกล่าวได้ว่า เป็นปัญหาและอุปสรรคสำหรับนักวิชาการและผู้สนใจ ในการติดตามสารนิเทศได้อย่างครบถ้วนภาคการขึ้นและถึงแหล่งสารนิเทศล้านนาที่มีอยู่ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงบริการและทรัพยากรของแหล่งสารนิเทศล้านนาที่มีอยู่ เพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนักวิชาการและผู้สนใจในการติดตามสารนิเทศล้านนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการจัดหา การจัดเก็บ และการให้บริการสาธารณสุขของแหล่งผลิตและแหล่งให้บริการสาธารณสุขล้านนาภาคใต้ และเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรและการให้บริการของแหล่งสาธารณสุขดังกล่าว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาจะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรและการให้บริการของแหล่งสาธารณสุขล้านนาภาคใต้สำหรับการศึกษาค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับล้านนาภาคใต้ศึกษา
2. ทำให้ทราบถึงสภาพของแหล่งสาธารณสุขและลักษณะของสาธารณสุข ตลอดจนข้อจำกัดในการให้บริการสาธารณสุขล้านนาภาคใต้ ซึ่งจะ เป็นข้อมูลและแนวคิดประกอบการพิจารณาของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาและพัฒนาบริการสาธารณสุขล้านนาภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดตั้งหน่วยงานความร่วมมือระหว่างแหล่งสาธารณสุขล้านนาภาคใต้ที่เหมาะสมกับลักษณะและสภาพของท้องถิ่น และสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาล้านนาภาคใต้

ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากล้านนาภาคใต้ศึกษาเป็นการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) ที่จำเป็นต้องใช้หลักฐานพื้นเมืองเป็นหลักในการศึกษา ดังนั้น นักวิชาการและผู้สนใจ จึงมักจะใช้ข้อมูลสนามในท้องถิ่นเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อีกทั้งสาธารณสุขล้านนาภาคใต้และข้อมูลทางวัฒนธรรม ก็มักรวบรวมไว้ในแต่ละท้องถิ่น แม้ว่าในภูมิภาคอื่น ๆ จะมีสาธารณสุขเกี่ยวกับล้านนาอยู่บ้าง แต่ก็มีน้อยและกระจัดกระจาย ดังนั้น การศึกษานี้ จึงมุ่งพิจารณาการดำเนินงานของแหล่งสาธารณสุขล้านนาภาคใต้โดยมีขอบเขตเฉพาะบริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ล้านนา หมายถึง บริเวณพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน

ล้านนาคดี หมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และ สภาพแวดล้อมในบริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย หรือ ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งในล้านนา

แหล่งผลิตสารนิเทศล้านนาคดี หมายถึง หน่วยงานหรือสถาบันหรือองค์กรที่ศึกษา วิจัย หรือ ให้การสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัยแก่นักวิชาการ นักวิจัย หรือผู้ที่สนใจทั่วไป

แหล่งให้บริการสารนิเทศล้านนาคดี หมายถึง หน่วยงานหรือสถาบันหรือองค์กรที่ดำเนินงาน เกี่ยวกับการคัดเลือก จัดทำ จัดหมวดหมู่ จัดเก็บ และให้บริการสารนิเทศล้านนาคดีหรือเผยแพร่สารนิเทศ ล้านนาคดี